

svetlobe žejnim, pa je ugasnila, še preden so odprli oči. Zablislilo se je — iz noči v noč je planila zvezda, življenje enega samega hipa, neopazeno, brezkoristno...

Vzdramilo me je iz spominov, kakor da je zamolklo jeknilo, zavzdihnilo. Listič na vrhu se je drgetaje krivil, odluščil se je ter je padal počasi, tiho; niti na tleh ni zašušelo. Najmlajši je bil in bil je zadnji. Črno in golo je strmelo visoko drevo v meglo, kakor silno razpelo na križpotu. Pod

Z DRUGE PLATI.

Prišel sem k prijatelju, k človeku, ob katerem sem občutil, da je boljši in bistrejši od mene. Kaj vem, kako da je bil pogovor koj nameril na šund in na vojsko zoper šund. Rekel sem:

»Vsa ta vojska ne zaleže nič, ne more zaleči, ker ni odkritosrčna! Začeli so jo tako, da so se šundu poklonili do pasu. Šiviljam ponujajo zanimivo berilo, s pisanimi podobnicami ozaljšano, a naskrivaj, po tihotapsko in zahrbtno, z blagimi občutki požegnano. To se pravi, da so ravbarja priznali, samo počesali so ga ter ga preoblekli. Zame pa je tak počesan in preoblečen ravbar najpriskutnejša priskuta na svetu. Ogabnejši je edinole človek, ki si je bil tega ravbarja izmislil. Pomenljivo je, da se je vnela vojska zoper šund na Nemškem najpoprej, da se je misel nanjo porodila v glavi nemškega profesorja, v tisti glavi, ki je s svojim nizkotnim sovraštvom do vsega mladega življenja, s svojo devetkrat podčrtano, ob vsaki priliki s klicaji razkričano plemenitostjo in s svojo vseobsežno hinavščino prava kazen božja za ves človeški rod. Šivilje bi ukanil za ravbarjevo frizuro, najvernejši vernik kuštravosti pa je sam. Šivilja se joka ob ciganski siroti, ali joka se kar pod milim nebom, vpričo ljudi; kadar bere profesor svoj ciganski brevir, se ne zaklene v svojo izbo, temveč na stranišče. To je tista uganka, ki ji ne morem do živega, kakor bi rad. Največji nemški profesor, veličasten v svojih čednostih in grehah, v svojih spoznanjih in zmotah, Bismarck, je bil častilec šunda. Vsak dan po eno uro se je s šiviljo svoje žene in s svojim hlapcem sestel v bajnem dvorcu ciganske sirote...«

V izbo je stopil pismonoša. Moj prijatelj je bil naročen na troje dnevnikov. Poškilil je k meni, čuden nasmešek mu je stresel košati desni brk.

»Potrpi malo... samo trenotek!«

Kri mi je bušila v lice. Prijatelj je bil časopise povrsti razgrnil prédse ter se zatopil v branje. Ni bral političnih člankov, tudi ni pogledal brzojavk, temveč polastil se je podlistkov. Tistih pod-

njim je bilo pokopališče. Na tisoče jih je ležalo tam, na tisoče drobnih trupel, črnih, zgrbljenih, trohnečih; strupena rosa iz megle je lila nanje.

Noč je bila temnejša, komaj sem še razločil obrise kostanjev. Dišalo je po trohnobi, megla je tiščala na prsi. Stopil sem v hišo, da bi se napravil spat. Ali zaspati nisem mogel. Jokaje in krohotaje je skovikala sova, ki jo slišim plahutati pod svojim oknom vsako noč. —

listkov, ki se vlečejo brez konca in kraja skozi ves letnik in še malo čez in ki jih šivilje in kuharice verno strižejo ter hranijo. Začetek šunda so in trdni temelj njegov. Obraz prijatelja je bil ob tem branju nekam čudno mehak in mil, v oči so mu segle sanje, na vzbočenih ustnicah se je prikazal vlažen smehljaj, kakor ob zelo močnem in opojnem vinu. Bral je do konca, nato je zgrnil časopise ter se okrenil k meni.

»Ali si že južinal?«

»Še ne!«

Pozvonil je hišni; prinesla nama je steklenico terana, ki je s svojim težkim, omamljivim duhom že zdaleč oznanjal svoj blagoslov. Vzdignil sem čašo do ust, pokusil, zamižal, izpraznil do dna; živ ogenj mi je planil v žile, planil v samo dušo.

»Kakšno je vino?« je vprašal prijatelj.

»Bog ga je blagoslovil... in še mene z njim!«

Prijatelj se svoje polne čaše ni bil dotaknil.

»Kaj ne piješ?« sem se začudil.

»Sem že pil... pravkar!«

Pokazal je na časopise — in ta plemeniti človek me je nenadoma pogledal temno, skoraj sovražno.

»Zvest prijatelj si, hudó blag in nesebičen! To steklenico terana sem bil naročil zaradi tebe in zate. Nikoli ti nisem pridigal, da ne pij vina, ponujal sem ti ga sam. Prav tako bi ti privoščil močne kave... čaja... morfija... opija; kajti človek, ki se je bil izneveril naturi ter živi izprijeno življenje v izprijenem zraku, rabi narkotika. Rabi ga za bodalce, da ga izmučenega in polenelega požene naprej, sune siloma v drugo stran; rabi ga za uspavanko, da mu zastre, kar je bilo pred trenutkom. Tak narkotikum je tebi vino, komu drugemu je tobak, meni pa je šund. Preden si začel vojsko zoper žganje in zoper cigansko siroto, bi jo bil začel zoper krivice tega sveta! V pomije si zlil narkotikum, bolezní pa nisi ozdravil, šušmar! — Trudni smo, trudni in zdelani, da je strah. Treba nam je ene ure, vsaj ene ure spanja, spanja z bdečimi očmi. Ozreti se drugam, drugam...